

Enligt sändlista

Bildande av Vargmossarnas naturreservat i Gnesta kommun

BESLUT

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat, med föreskrifter enligt nedan och bifogad skötselplan. Reservatets gränser märks ut i fält.

För att tillgodose och uppnå syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

I enlighet med 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan (bilaga 2) med mål, riktlinjer och åtgärder för reservatets skötsel och förvaltning.

Reservatets namn ska vara *Vargmossarnas naturreservat*.

Uppgifter om naturreservatet

Reservatets namn	Vargmossarna
Naturvårdsregister ID	2045148
Kommun	Gnesta
Församling/socken	Frustuna församling/Frustuna och Torsåkers socken
Lägesbeskrivning	Ca 5 km väster om Torsåkers kyrka
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalslandskap
Kulturgeografisk region	Skogsbygd
Areal	298,6 ha, varav land 297,4 ha 270,5 ha produktiv skogsmark
Fastigheter (markägare)	Del av Ettersta 2:1, Sågartorp 3:2, Säby S:1 (privat). Torsåkers-Dalsjö 1:7 (staten)
Nyttjanderätter/servitut	Se fastighetsförteckning bilaga 3

Syfte med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att, i ett av regionens största naturskogsområden, bevara områdets rika biologiska mångfald, framförallt i form av en värdefull kryptogamflora, fågel- och insektsfauna knuten till gammal barrskog. Syftet är vidare att vårda och bevara den värdefulla naturmiljön i gammal barrskog och myrmosaik samt att återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter i tallskog.

Syftet ska nås genom att området undantas från skogsbruk och andra exploateringar. Syftet ska vidare nås genom att skogen delvis lämnas orörd för att utvecklas genom intern dynamik och delvis genom att naturvårdsbränning ska tillämpas som skötselmetod. Naturvårdande skötsel, för att begränsa att granen tar över, och för att friställa skyddsvärda träd görs i begränsad omfattning. Substrat för tallevande insekter skapas. Vidare är målsättningen att områdets naturliga hydrologi ska återställas, till exempel genom igenläggning av diken.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter och naturtyper inom ramen för syftet med reservatet ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet.

Reservatsföreskrifter

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att i uppföljningssyfte utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv inom reservatet.

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det i reservatet förbjudet att:

1. uppföra byggnad eller anläggning.
2. anlägga väg.
3. anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
4. anordna upplag.
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna med undantag för underhåll av den befintliga skogsbilvägen.
6. avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd.
7. ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
8. uppföra jakttorn och röja siktgator annat än efter samråd med länsstyrelsen.
9. framföra motordrivet fordon annat än i samband med jakt för uttransport av fäلت vilt med s.k. älghugare eller motsvarande och nyttjande av skogsbilvägen i reservatet, samt för nedan angivet undantag.

10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
11. kalka eller gödsla mark eller vatten.
12. inplantera för området främmande djur- eller växtarter.

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för skötsel och underhåll av väg och vägdiken i anslutning till reservatsgränsen.

Länsstyrelsen kommer att, efter ansökan från ägaren till Trönsö, medge undantag från föreskriften A9 för uttransport av virke söder och österut till bilväg vid Märö om särskilda skäl föreligger som att den nu byggda överfarten skulle bli obrukbar. Detta gäller även undantag från föreskriften A4 för tillfälligt virkesupplag utmed vägen till Märö. Undantagen redovisas på karta 1.1.

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. Utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning av informationstavlor.
3. Naturvårdande skötsel i form av naturvårdsbränning, friställning av vidkroniga träd, tillskapande av död ved samt röjning av träd och buskar.
4. Återställande av naturlig hydrologi.
5. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

C Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller enligt föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar, med undantag för ved till mindre brasa.
2. fänga och insamla ryggradslösa djur på sådant sätt att deras biotoper eller reproduktionsmiljöer skadas eller förstörs.
3. skada, plocka eller samla in växter eller växtdelar. Bär-, matsvamp- och blomplockning för eget behov är dock tillåtet.
4. Medföra lösspringande hundar med undantag för jakthundar vid utövande av jakt enligt jakttabell.
5. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift.

Det är förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

1. anordna lägerverksamhet.
2. anordna tävlingar.

Ovanstående föreskrifter under A, B och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel.

Skötsel och förvaltning

Länsstyrelsen i Södermanlands län är förvaltare av naturreservatet.

Upplysningar

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen, med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken, medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd C, vilka gäller omedelbart, även om de överklagas.

Beslutet kungörs i ortstidning och Södermanlands läns författningssamling.

Enligt artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2009:10) gäller bestämmelser om fridlysning av djur och växter.

Jakten är inte reglerad i beslutet.

SKÄL FÖR LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Beskrivning av området

Reservatet utgörs av ett vidsträckt vildmarksbetonat barrskogsområde i en av länets mer ostörda trakter. Besökare kan här uppleva genuin vildmarkskänsla.

Naturreservatet ligger inom ett landskapsavsnitt som är utpekad inom länets skogsstrategi som en så kallad skoglig värdeetrakt, vilken kallas Gnesta-Likstammens barrskogar. Denna värdeetrakt kännetecknas av barrdominerade skogar och att det finns en koncentration av flera större värdefulla skogar, där Vargmossarna genom sin storlek och sina höga naturvärden kan sägas utgöra stommen i värdeetrakten. De värdefulla skogarnas ekologi kännetecknas av barrskogens olika naturliga processer. Det betyder att dessa skogar med dess innehåll av artmångfald är präglade av både större störningar i form av brand, stormar etcetera samt av att delar är relativt opåverkade av skogsbruk. Inom värdeetrakten finns flera andra naturreservat och Natura 2000-områden med liknande naturtyper som i Vargmossarna, vilket innebär att flera av de hotade arterna har möjlighet att sprida sig.

Området utgörs till allra största del av skogsmark med många insprängda myrpartier. Skogarna har under lång tid lämnats från rationellt skogsbruk och uppvisar nu inom delar av området naturskogsqualitéer. Det rör sig främst om talldominerad barrskog i ett sent successionsstadium. Även grandominerade delar finns, liksom inslag av triviallöv såsom asp, björk och sälg. I anslutning till

myrpartier och i sumpskogsområden finns klibbal. De dominerande vegetationstyperna är blåbärsris med lingon. I de sankare delarna finns starr, fräken liksom skvattram och odon. Inom området har många skyddsvärda arter registrerats.

I och med att det finns relativt gott om död ved trivs vedlevande insekter i området. Det finns ett starkt bestånd av raggbock, framförallt i östra delen av reservatet. Övriga insekter att nämna är taggbock, timmerticknagare, gulbandad brunbagge, bronsjon och tretandad svampborrare.

Det finns en rik krypogamflora knuten till död ved och opåverkade markförhållanden. Exempel på funna arter är gränsticka, liten hornfliksmossa, skogstrappmossa brunpudrad nållav, rödbrun blekspik och brandtaggvamp. Även hänglavsförekomsten är intressant med en bitvis riklig förekomst av de vanliga hänglavarna skägglav, manlav och gråtagellav samt av de för länet ovanliga violettgrå tagellav och garnlav.

I området finns en av södra Sveriges tätaste tjäderpopulationer. Vargmossarnas mosaikartade struktur samt opåverkade och ostörda miljö är förmodligen orsaken till områdets unikt stora tjäderpopulation. Det finns även skogsarter som järpe, olika ugglor och rovfåglar.

Bevarande av områdets värden

För att reservatets rika kryptogamflora ska bevaras behöver området bibehålla sin mosaikartade struktur med varierat ljusinsläpp och olikåldriga träd, torrträd och lågor av varierande nedbrytningsgrad. Detta uppnås genom att delar av området utvecklas fritt genom intern dynamik. Fri utveckling gynnar säkerligen även tjäderpopulationen. För att områdets brandgynnade arter ska bevaras behövs det även att delar sköts genom i första hand naturvårdsbränning eller med skötselmetoder som efterliknar brand. För att gynna raggbock, och andra i området förekommande vedlevande skalbaggar, behövs kontinuerlig tillförsel av grova, solbelysta tallågor.

I reservatet finns ett antal nyckelbiotoper registrerade varav en stor belägen i den centrala delen.

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Området omkring Vargmossarnas naturreseptat har länge varit känt som en stor tjäderlekplats. Eftersom hela reservatet, och speciellt den centrala delen, är svåråtkomlig för besökare, är det främst jägare, ett fåtal vandrare och svampplockare som besöker området. Inom området har det inte bedrivit något skogsbruk av omfattning under en lång tid, endast smärre skogs- och naturvårdande uttag har gjorts.

I samband med dåvarande Skogsvårdsstyrelsens sumpskogs- och nyckelbiotopinventering 1995 och 1996 uppmärksammades områdets skogliga naturvärden och flera delområden registrerades framförallt i den centrala delen av reservatet. I samband med att en ansökan om klyvning av fastighetsinnehavet "Ehrendal" inkom till Lantmäteriet i början 2000 talet uppmärksammade Länsstyrelsen markägarna om att skydd av ett större skogsområde skulle gå att genomföra. Under denna period togs även kontakt med Rönö Häradsallmänning, ägare av den södra delen av reservatet. Ett flertal fältbesök gjordes som slutade med de förslag till gränser för reservatet som de olika markägarna kunde acceptera.

Reservatsbildningen

Reservatsprocessen inleddes 2004. Avtal om intrångsersättning för den privatägda delen undertecknades 2005. Avtal om förvärv av den södra delen undertecknades 2015. Under 2007 och 2009 genomförde Lantmäteriet utstakning och inmätning av gränsen för det planerade reservatet. Förslag till beslut med tillhörande skötselplan togs fram av Länsstyrelsen under vintern 2016/2017.

Remiss

Förslaget till beslut sändes ut på remiss till sakägare och andra berörda 8 maj 2017. Sveriges Geologiska Undersökning, Södermanlands orienteringsförbund och Skogsstyrelsen har meddelat att man inte har något att invända mot det framlagda förslaget till beslut och skötselplan.

Ägarna till fastigheten Ettersta 2:1 har framfört fyra synpunkter. 1. "Naturreservatet ska vara fredat från lösspringande hundar året om. Detta skall inte gälla jakthundar vid utövande av jakt enligt jakttabell". Länsstyrelsen beaktar denna synpunkt i föreskriften C5. 2. Man påpekar att skogsbilsvägar ska vara enskild egendom. Länsstyrelsens beslut reglerar inte nyttjandet av skogsbilsvägarna i beslutet eller i skötselplanen. 3. Vidare kommenteras vikten av att eventuell naturvårdsbränning görs med största aktsamhet för att undvika oönskade skogsbränder. Länsstyrelsen har inget att erinra mot detta. 4. Ytterligare en synpunkt avser tillstånd för att anordna lägerverksamhet eller tävlingar. I de fall Länsstyrelsen beviljar tillstånd framgår att en förutsättning är att markägarens tillstånd inhämtats.

Hans Svensson har lämnat en del synpunkter vad gäller tjäder. Dessa synpunkter har beaktats.

Länsstyrelsens bedömning och intresseprövning

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, exploateringar, andra arbetsföretag eller anläggningar inte går att förena med bevarande av områdets höga naturvärden. Detta är därför enligt Länsstyrelsens uppfattning ett område som i enlighet med 1 kap. 1 § miljöbalken bör skyddas i form av naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Länsstyrelsen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är väl förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

BESLUT

Datum

2017-06-21

Diarienummer

511-5373-2011

7 (8)

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av naturreservatet är förenligt med Gnesta kommuns översiktsplan.

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att föreskrifterna inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hur man överklagar

Den som vill klaga över detta beslut ska skriva till regeringen, men skicka eller lämna skrivelsen till Länsstyrelsen, postadress: Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 NYKÖPING.

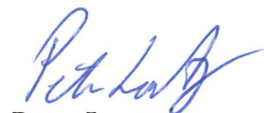
Skrivelsen ska ha inkommit inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning. I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer.

Om ytterligare upplysningar önskas, kontakta Länsstyrelsen. Länsstyrelsen kommer att sända det överklagade beslutet vidare till Miljö- och energidepartementet för prövning, såvida Länsstyrelsen inte själv ändrar beslutet.

Beslutande i detta ärende har varit landshövding Liselott Hagberg. I den slutliga handläggningen har enhetschef Anne-Li Fiskesjö, funktionschef Bo Westman, chefsjurist Karin Bergkvist samt naturvårdshandläggare Peter Lantz, som föredragande, deltagit.

Liselott Hagberg

Peter Lantz

Bilagor

1. Beslutslista
- 1.1 Undantagslista
2. Skötselplan med bilagor
3. Fastighetsförteckning med karta från Lantmäteriet

BESLUT

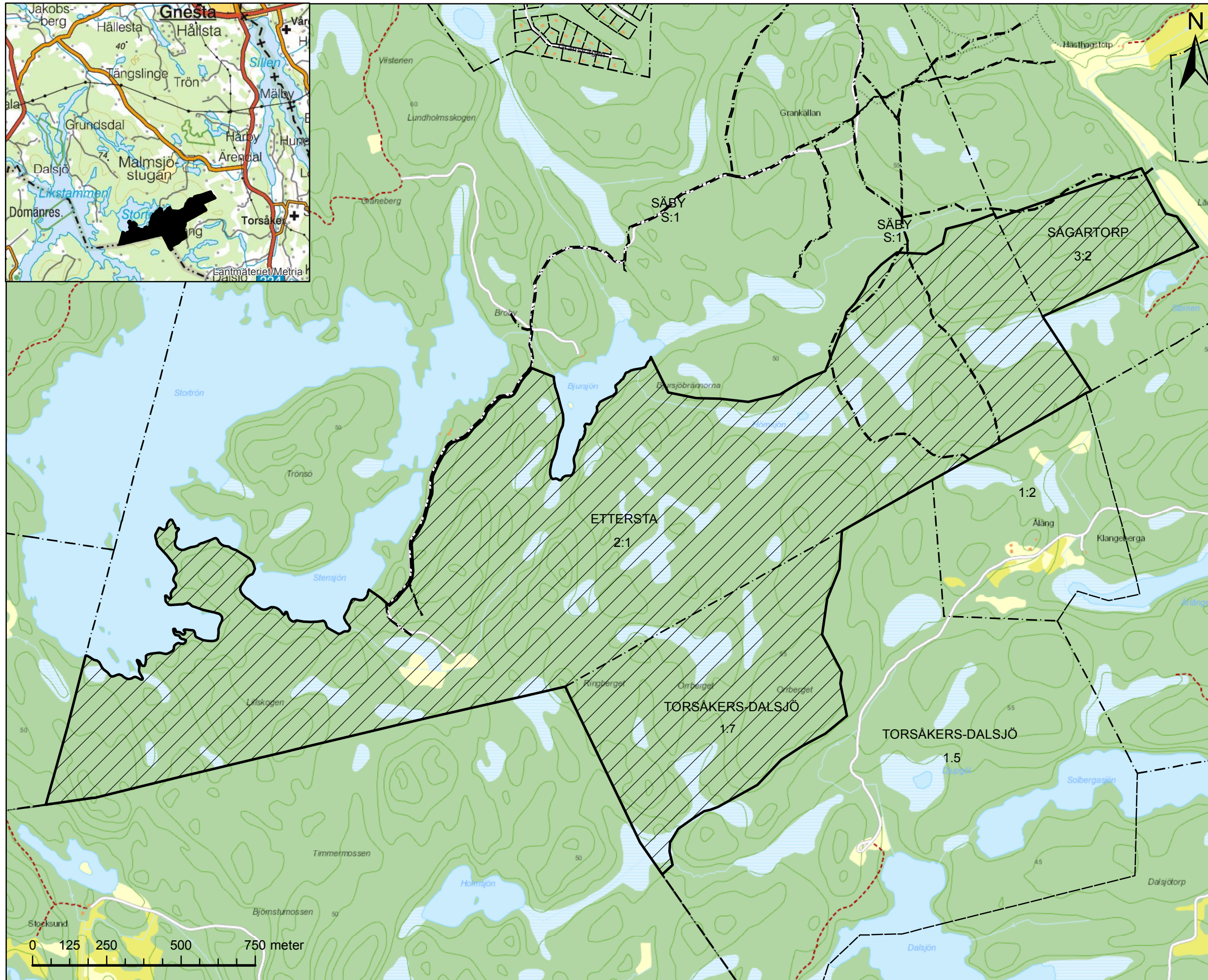
Datum

2017-06-21

Diarienummer

511-5373-2011

8 (8)

Beslutskarta

Bilaga 1
Länsstyrelsens beslut
om Vargmossarnas
naturreservat.
Dnr 511-5373-2011,
2017-06-21

 Naturreservat

 LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

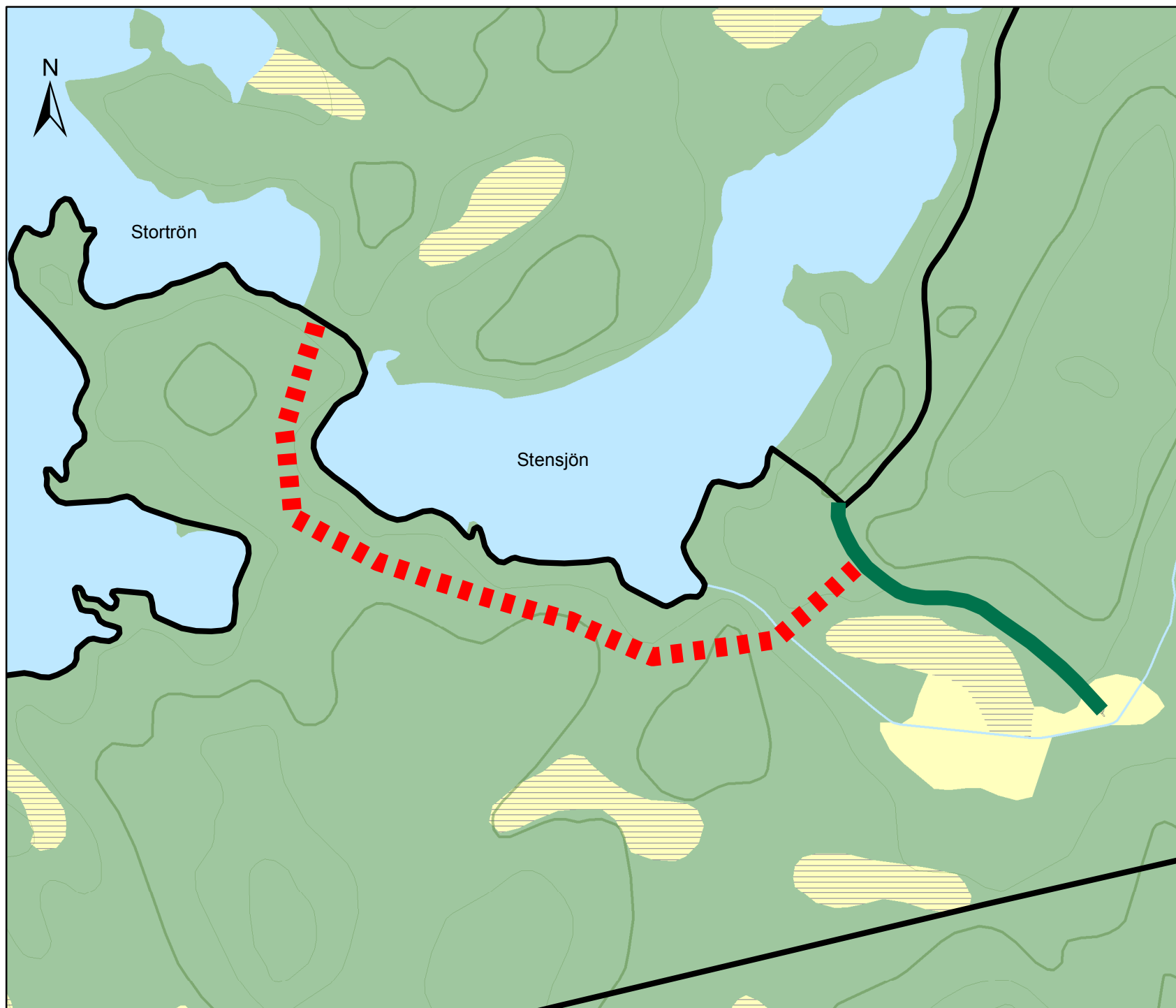
Länsstyrelsen Södermanland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Undantagskarta

Bilaga 1.1

Dnr 511-5373-2011

2017-06-21

 Undantag föreskrift A4 & A9

 Undantag timmertransport

 Naturresevat

 LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen Södermanland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skötselplan för Vargmossarnas naturreservat

Foto: Länsstyrelsen, Peter Lantz

BESKRIVNING AV NATURRESERVATET

Översikt

Vargmossarnas naturreservat ligger i den södra delen av Gnesta kommun, öster om sjön Likstammen, strax söder om Malmsjöstugan vid sjön Stortrön. Det är ett ca 300 hektar stort naturskogsområde bestående av skogsmark med insprängda myrpartier. Området är relativt svårtillgängligt och ger besökare vildmarkskänsla. Vargmossarnas naturreservat hyser ett för södra Sverige ovanligt stort bestånd av tjäder.

Uppgifter om naturtyper, arter och bevarandevärden

Uppskattade arealer av naturtyper*:

- Skogsmark	298,6 ha, varav 270,5 ha produktiv
Granskog	40,4 ha
Tallskog	121,8 ha
Barrblandskog	57,8 ha
Barrsumpskog	31,5 ha
Lövblandad barrskog	9,9 ha
Lövsumpskog	0,3 ha
Triviallövskog	0,4 ha
Sumpskogsinpediment	0,6 ha
Ungskog inklusive hyggen	8,4 ha
Övriga skogsinpediment	24,2
Våtmark	1,4 ha
Övrig öppen mark	0,6 ha
- Övriga naturtyper	
Sjöar och vattendrag	1,3 ha

TOTALT 298,6 ha

ÅGP-program

- Skalbagg på nyligen död tall
- Skalbagg på äldre död tallved

Prioriterade bevarandevärden

- Naturtyper	- Talldominerad barrskog med myrmosaik
- Strukturer (landskapselement)	- Död ved och gamla träd
- Växt- och djursamhällen	- Kryptogamflora, fågel- och insektsfauna
- Arter	- Raggbock och tjäder

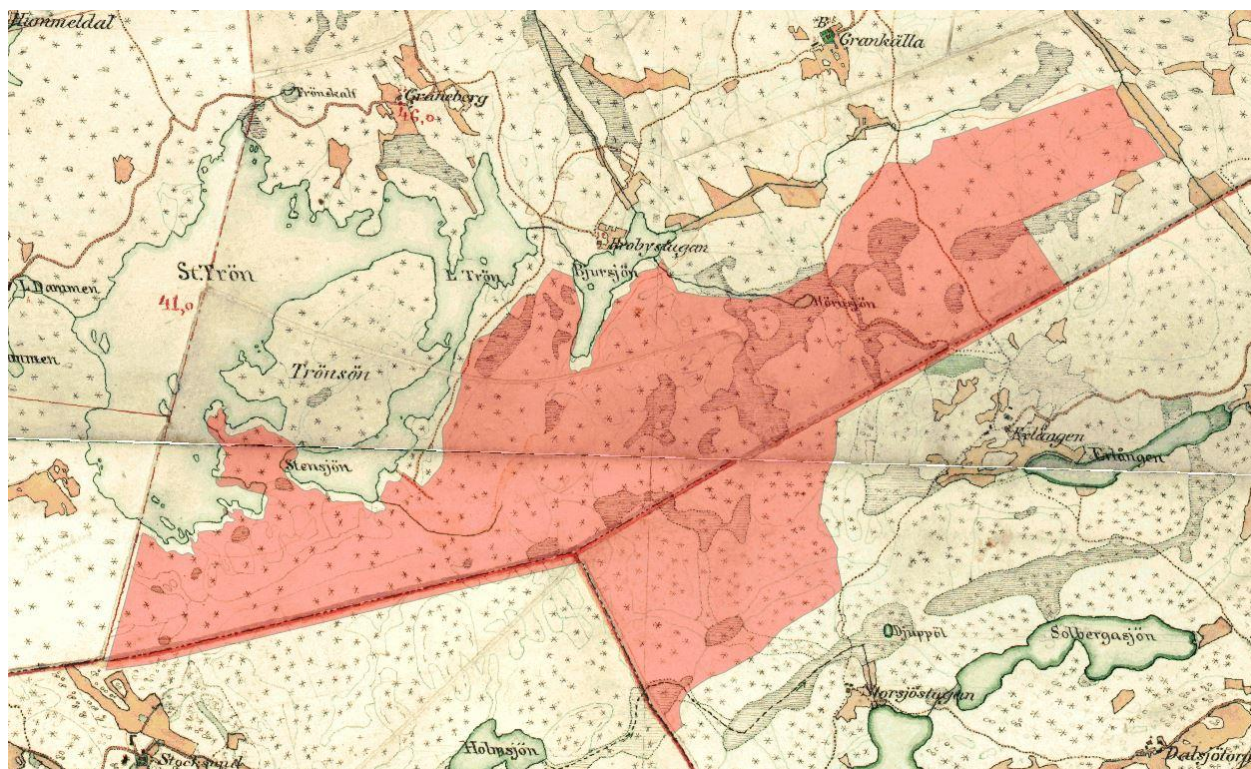
* Ungefärliga arealer enligt KNAS (Kontinuerlig naturtypskartering av skyddad natur)

Naturgeografiska förhållanden

Områdets karaktär är omväxlande och varierar mellan gammal gran- och tallskog, tall på hållmark, al- och aspdelar samt områden med näringsfattiga myrar och sumpskogar. Berggrunden består till största del av gnejs. Då området ligger relativt otillgängligt är det mer eller mindre befriat från civilisationens ljud.

Historisk och nuvarande markanvändning

Skogsbruk har bedrivits i området och man kan se spår av kolbottnar och en kolarkoja. Sannolikt var skogen kring Vargmossarna en viktig komponent i den kanontillverkning som bedrevs vid Ehrendals bruk mellan 1679 och 1803. Nu är det länge sedan aktivt skogsbruk bedrevs så skogen har till stor del antagit naturskogskaraktär. En viss dimensionshuggning bedrevs i början av 1900-talet. I övrigt har det varit en lång perioden utan avverkning vilket gör att i stora delar av området finns en hel del gamla träd, både gran och tall. Det är inte mycket lövträd inom reservatet men här och var finns bestånd av asp.

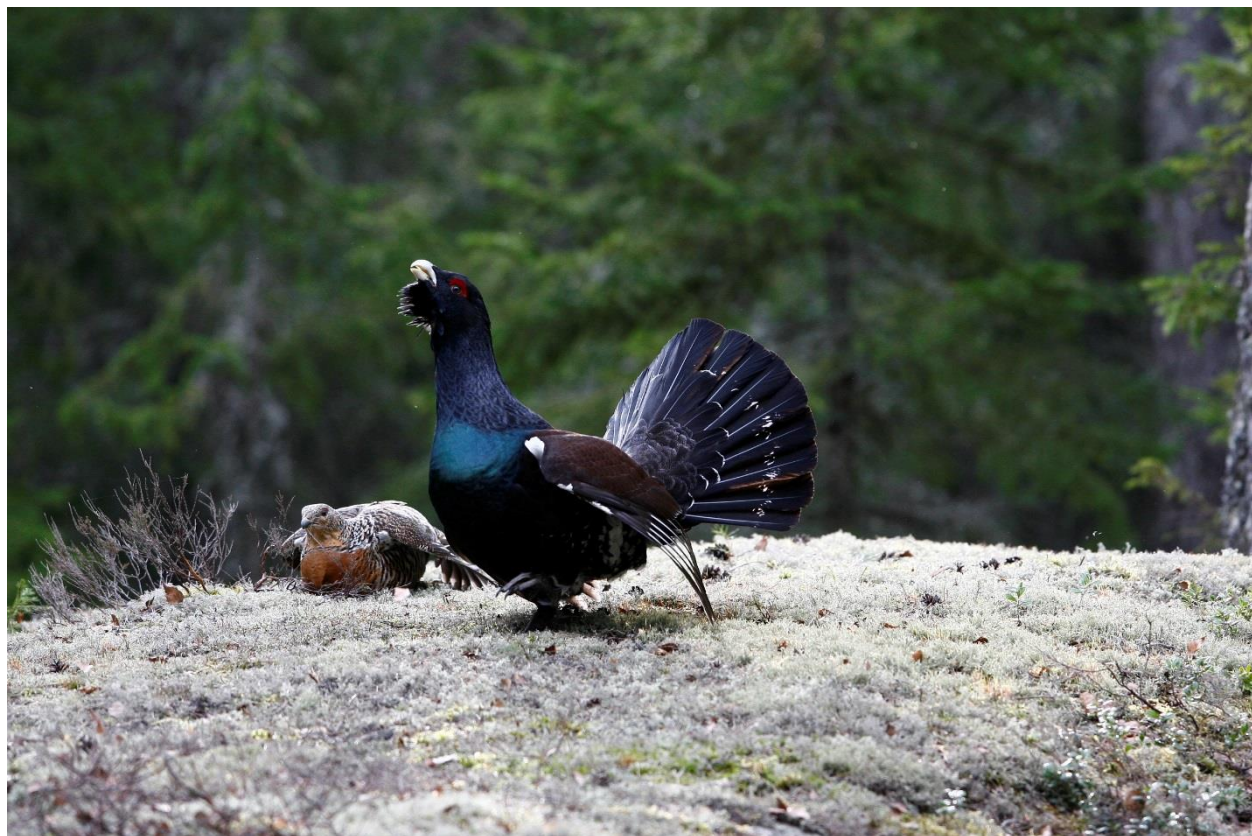
Figur 1. Vargmossarnas naturreservat markerat på den gamla Häradskartan.

Biologiska bevarandevärden

Det är gott om hänglavar och såväl marksvampfloran som vedsvampfloran är rik, med rödlistade arter som gränsticka, ullticka, tallticka och dofttaggsvamp. Av lavarerna kan de för länet ovanliga hänglavarna garmlav och violettgrå tagellav nämnas.

I området finns ett för södra Sverige ovanligt stort bestånd av tjäder. De för naturskogen typiska fågelarterna järpe och skogsduva häckar här. Utöver den för länet stora tjäderpopulationen finns en rad sällsynta arter av lavar, svampar, mossor och insekter. Några exempel är brunpuddrad nållav, gränsticka, liten hornflikmossa, skogstrappmossa, brandticka och brandtaggsvamp.

Inom området och i dess anslutning finns en stark förekomst raggbock, som är en hotad skalbagge beroende av död ved (solbelysta lågor av tall). Lyckade åtgärder i form av fällning av tallar på lämpliga platser är gjorda för att gynna arten. På grund av betetrycket är återväxten av löv dålig.

Figur 2. Tjäderhöna och tjädertupp i Vargmossarnas naturreservat. Foto: Hans Svensson

Artnoteringar

Nedan listas arter som observerats i området fram till 2016.

Tabell 1. Rödlistade arter, signalarter, fridlysta arter samt ÅGP-arter (åtgärdsprogram för hotade arter) som registrerats i objektet. Notera att tabellen bygger på inventeringarna som finns i källförteckningen, samt Länsstyrelsens egna inventeringar i samband med reservatsbildningen. Rödlistekategori följer Gärdenfors, U. (ed.) 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU. NT = nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, CR = Akut hotad, S = signalart enligt Skogsstyrelsen, F = fridlysta arter enligt artskyddsförordningen. ÅGP = art som ingår i något av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistad/ S/F/ÅGP
Kärlväxter		
Grönpyrola	<i>Pyrola chlorantha</i>	S
Knärot	<i>Goodyera repens</i>	NT/S
Nästrot	<i>Neottia nidus-avis</i>	S
Rankstarr	<i>Carex elongata</i>	S
Insekter		
Bronshjon	<i>Callidium coriaceum</i>	NT
Gulbandad brunbagge	<i>Orchesia fasciata</i>	NT
Jättesvampmal	<i>Scardia boletella</i>	NT
Klibbticknagare	<i>Dotcatoma punctulata</i>	

2017-06-21

511-5373-2011

Raggbock	<i>Tragosoma depsarium</i>	NT
Taggbock	<i>Prionus coriarius</i>	NT
Timmertickgnagare	<i>Stagetus borealis</i>	NT
Trefläckig brunbagge	<i>Abdera triguttata</i>	
Tretandad svampborrare	<i>Cis quadridens</i>	
Stumpbagge	<i>Paromalus parallelepipetus</i>	
Mossor		
Asphättemossa	<i>Orthotrichum gymnostomum</i>	NT/S
Blåmossa	<i>Leucobryum glaucum</i>	S
Flagellkvastmossa	<i>Dicranum flagellare</i>	S
Grön sköldmossa	<i>Buxbaumia viridis</i>	S
Kornknutmossa	<i>Odontoschisma denudatum</i>	NT/S
Liten hornflikmossa	<i>Lophozia ascendens</i>	VU/S
Långflikmossa	<i>Nowellia curvifolia</i>	S
Skogstrappmossa	<i>Anastrophyllum michauxii</i>	NT/S
Stubbspretmossa	<i>Herzogiella seligeri</i>	S
Terpentinmossa	<i>Geocalyx graveolens</i>	S
Vedflikmossa	<i>Lophozia longiflora</i>	NT
Vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	NT/S
Lavar		
Brun nållav	<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	S
Brunpudrad nållav	<i>Chaenotheca gracillima</i>	NT/S
Bårdlav	<i>Nephroma parile</i>	
Ekspik	<i>Calicium quercinum</i>	VU
Gammelgranlav	<i>Lecanactis abietina</i>	S
Garnlav	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT/S
Glansfläck	<i>Arthonia spadicea</i>	S
Grå punktlav	<i>Acrocordia gemmata</i>	
Kortskaftad ärgspik	<i>Microcalicium ahlneri</i>	NT/S
Kvistspik	<i>Phaelocalicium spp.</i>	
Liten punktlav	<i>Acrocordia cavata</i>	
Liten spiklav	<i>Calicium parvum</i>	S
Nästlav	<i>Bryoria furcellata</i>	S
Rostfläck	<i>Arthonia vinosa</i>	S
Rödbrun blekspik	<i>Sclerophora coniophaea</i>	NT
Skriftlav	<i>Graphis scripta</i>	
Violettgå tagellav	<i>Bryoria nadvornikiana</i>	NT/S
Vitmosslav	<i>Icmadophila ericetorum</i>	S
Fåglar		
Havsörn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	NT
Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT
Skogsduva	<i>Columba oenas</i>	
Mindre hackspett	<i>Dendrocopos minor</i>	NT
Tretåig hackspett	<i>Picoides tridactylus</i>	NT
Järpe	<i>Bonasia bonasia</i>	
Trana	<i>Grus grus</i>	
Tjäder	<i>Tetrao urogallus</i>	
Svampar		
Barkticka	<i>Oxyporus corticola</i>	
Blomkålssvamp	<i>Sparassis crispa</i>	
Brandtaggsvamp	<i>Hydnellum auratile</i>	VU
Brandticka	<i>Pycnoporellus fulgens</i>	NT
Dofttaggsvamp	<i>Hydnellum suaveolens</i>	NT

2017-06-21

511-5373-2011

Dropptaggsvamp	<i>Hydnellum ferrugineum</i>	S
Gul fingersvamp	<i>Ramaria flava</i>	S
Gränsticka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT
Gullgröppa	<i>Pseudomerulius aureus</i>	S
Orange taggsvamp	<i>Hydnellum aurantiacum</i>	NT
Rävticka	<i>Inonotus rheades</i>	S
Tallticka	<i>Phellinus pini</i>	NT/S
Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT/S
Vedticka	<i>Phellinus viticola</i>	S

Geovetenskapliga/hydrologiska värden

Berg i dagen syns på många ställen i området. Berggrunden består till största del av gnejs. Det finns även sedimentära bergarter och mindre områden av basiska bergarter så som gabbro, diorit och diabas.

Reservatets naturvärden förstärks genom den buffertzonen av skog och vatten som finns runt området. Inom reservatet finns bara en öppen vattenyta. Det är den lilla Hörnsjön i nordöstra delen. Från Hörnsjön rinner vattnet ner till Bjursjön, belägen utanför reservatet. I nära anslutning till reservatet finns ett Natura 2000-område bestående av sjöarna Stortrön/Lilltrön/Stensjön. Dessa tre sammanbundna sjöar är oligotrofa och minnerfattiga.

Det finns några grävda diken. Dessa är under igenväxning, vilket borgar för en successiv återgång till en mer naturlig hydrologi i de dikade delarna av reservatet.

Kulturhistoriska värden

Det finns en torplämning vid Märö, där den siste torparen i området Johan Erik Vesterberg bodde fram till 1910. En informationsskylt finns vid platsen. Det finns flera kolbottnar och en kolarkoja som minner om skogens forna betydelse. Området hyser flera ståtliga gränsmarkeringar. Störst är gränsmärket mellan Frustuna och Lästringe socknar. Det är 2,5 meter i diameter och 0,7 meter högt och består även av tre mindre gränsmarkeringar intill röset. Denna gränsmarkering finns inlagd på en rågångsbestämning för Frustuna socken från 1678.

Figur 3. Det stora gränsmärket mellan Frustuna och Lästringe socknar (6536899 629075 SWEREF 99 TM).

Värden för friluftsliv

Vargmossarnas naturreservat är ett för Södermanland ovanligt stort naturskogsområde. Området är relativt svårtillgängligt och nås lättast med cykel eller till fots via någon av de enskilda vägarna som leder till området. Det finns inte några markerade stigar eller andra friluftsanordningar i området. Sammantaget gör detta att Vargmossarnas naturreservat sannolikt främst kommer att besökas av entusiaster.

I området kan besökaren uppleva en tyst, orörd miljö och chanserna att få se tjäder är goda.

PLAN FÖR OMRÅDETS SKÖTSEL

Övergripande mål

Syftet med naturreservatet är att bevara och utveckla områdets rika biologiska mångfald kopplad till gammal tallskog och opåverkade myrar. Skogar där tjädern trivs är i dag ovanliga i södra Sverige. Det är således viktigt att bevara de skogliga kvalitéer som tjädern kräver.

Naturreservatet är indelat i skötselområden som utgår från de bevarandemål och de skötselåtgärder som ska utföras för respektive område.

För karta över skötselområden och informationstavlor, se bilaga 2.1.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Generella riktlinjer och åtgärder

Åtgärder för arter och naturtyper som omfattas av åtgärdsprogram, fastställda av Naturvårdsverket, ska utföras i enlighet med programmet då det berör området, i den

utsträckning det är förenligt med reservatsbeslutet. Området berörs av åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall, 2014-2018, och åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved, 2014-2018.

Prioriteringar:

- De centrala delarna lämnas huvudsakligen orört att utvecklas genom intern dynamik.
- Åtgärder som gynnar arter knutna till äldre tallskog. Det handlar om naturvårdsbränning eller andra åtgärder för att ge störning.
- Artspecifika åtgärder för att gynna tallinsekter, tjäder och särskilt skyddsvärda marksvampar.
- Frihuggning av äldre värdefulla träd.
- Återställande av naturlig hydrologi.

Vid skötselåtgärder ska forn- och kulturlämningar särskilt beaktas. Røjning, gallring och avverkning kräver inte tillstånd enligt kulturmiljölagen, under förutsättning att den sker på ett sådant sätt att lämningarna inte skadas eller förändras. Det innebär till exempel att:

- Eventuell körning med skogsmaskin ska ske på tjälad mark eller under sådana väderförhållanden så att markskador inte uppstår.
- Enskilda lämningar får inte köras över eller övertäckas med ris.
- Träd ska fällas ut från lämningen för att undvika släpskador.
- Lämningar ska grovrensas på kvistar och annat skogsavfall.

Skötselområde 1: Tallskog (ca 56,4 ha)

Beskrivning

Området är småkuperat och består till stor del av homogen yngre tallskog. Det finns inte många myrmarker och strukturer i form av död ved eller äldre träd. Området gränsar till klarvattensjöarna Stortrön, Lilltrön och Stensjön som ingår i ett Natura 2000-område.

Bevarandemål

Brandpräglad tallskog med solbelysta luckor och tallskogens värden. Död ved i form av stående träd och lågor i olika nedbrytningsstadier förekommer rikligt. Andelen lövträd ökar. Arter knutna till brandpräglad tallskog finns i området.

Skötselåtgärder

Tallens ekologi ska vara vägledande för skötseln av hela området och naturvårdsbränning prioriteras därför som åtgärd. Naturvårdsbränning ska om möjligt genomföras inom 10 år. Naturvårdsbränning ska sedan upprepas i lämpliga intervall och synkroniseras med övriga naturvårdsbränningar inom denna värdegräns så att brand regelbundet återkommer i landskapet. Hur naturvårdsbränningarna i detalj ska genomföras kommer att beskrivas i en separat bränningsplan som utarbetas inför bränningen. Äldre granar, refugiemiljöer och lövträd med naturvärden, exempelvis bohål, skyddas i möjligaste mån vid brand. Om

naturvårdsbränning inte går att genomföra ska åtgärder för att skapa luckor och död ved utföras. Frihuggning av stora träd bör genomföras.

Skötselområde 2: Barrblandskog (ca 33,6 ha)

Beskrivning

Området avgränsas av en grusväg i väster och Bjursjön samt ett grävt dike i öster. Trädskiktet består till stor del av äldre barrblandskog. Det finns en del riktigt gamla granar och det är gott om mark- och vedsvampar samt kryptogamer. Äldre aspar finns i närheten av Bjursjön. Återväxten av lövträd är svag. I sydvästra hörnet står en gammal grov ek som är i behov av frihuggning.

Bevarandemål

Död ved i form av stående träd och lågor i olika nedbrytningsstadier förekommer rikligt. Många olika svampar och kryptogamer. Arter knutna till brandpräglad blandbarrskog finns i området. Andelen lövträd ökar.

Skötselåtgärder

Åtgärder som gynnar både naturvärden knuten till gammal gran och gammal tall genomförs. Naturvårdsbränning för att gynna tallvärden ska om möjligt genomföras inom 20 år. Naturvårdsbränning ska sedan upprepas i lämpliga intervall och synkroniseras med övriga naturvårdsbränningar inom denna värdegräns så att brand regelbundet återkommer i landskapet. Hur naturvårdsbränningarna i detalj ska genomföras kommer att beskrivas i en separat bränningsplan som utarbetas inför bränningen. Äldre granar, refugiemiljön utmed östra kanten och lövträd med naturvärden, exempelvis bohål, skyddas i möjligaste mån vid brand. Om naturvårdsbränning inte går att genomföra ska åtgärder för att skapa luckor och död ved utföras. Frihuggning av stora träd bör genomföras.

Skötselområde 3: Barrnatskog och myrmosaik (ca 140,7 ha)

Beskrivning

Detta är reservatets kärnområde. En mosaik av myrområden, tallbevuxna hållmarker och äldre barrnatskog. Trädskiktet karaktäriseras av lång kontinuitet med huvudsakligen intern beståndsdynamik. Det finns viktiga livsmiljöer för kryptogamer. Vid vissa myrområden finns bestånd av björk och al.

Bevarandemål

Genom varsam skötsel av skogen bevara natskogen med dess starka tjäderpopulation. Det ska finnas rikligt med död ved och lågor i olika nedbrytningsstadier.

Skötselåtgärder

Området lämnas i huvudsak orört, men frihuggning av stora träd bör göras. För att gynna tallens utveckling, kan enskilda granar eller andra trädarter behöva tas bort. På sikt kan även vissa biotopförbättrande åtgärder för tjäder bli aktuella.

Skötselområde 4: Hällmarkstallskog (ca 67,8 ha)*Beskrivning*

I huvudsak gles tallskog på mager hällmark. Här finns goda livsmiljöer för raggbock och andra vedlevande insekter. För att gynna raggbocken har Länsstyrelsen på senare år fällt ett antal tallar och skapats grova lågor på olika platser inom skötselområdet.

I vissa delar av området börjar granen ta över.

Bevarandemål

En gammal hällmarkstallskog med solbelysta luckor och död ved där vedlevande insekter så som raggbock trivs.

Skötselåtgärder

För att gynna raggbocken, och andra insekter, bör det i skötseln fortsatt fällas tallar som läggs på solbelysta lägen. För att inte ta ner för många tallar, men ändå gynna raggbocken, kan även tallar från andra områden nyttjas. För att få tillräckligt mycket solljus på raggbocksytona bör viss röjning göras av inväxande gran.

Friluftsliv*Beskrivning*

Området är relativt svårtillgängligt och inga markerade stigar eller andra friluftsanordningar finns i området. Ett område där besökaren får uppleva naturen på sina och naturens villkor.

Bevarandemål

Gränsmarkeringar och informationsskyltar ska vara i gott skick.

Skötselåtgärder

Uppsättning och underhåll av informationsskyltar. Underhåll av gränsmarkering.

Jakt

Jakten är inte reglerad i reservatsbeslutet.

UPPFÖLJNING*Uppföljning av skötselåtgärder*

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av genomförda skötselåtgärder enligt uppföljningsplan för respektive åtgärd. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för eventuell omprövning av skötselplanen.

Uppföljning av bevarandemål

Ett tredje dokument ska tas fram i samband med uppföljningen av naturreservatet. Dokumentet är en uppföljningsplan med målandikatorer för de olika bevarandemålen. Uppföljningen av bevarandemål sker i enlighet med instruktioner från Naturvårdsverket.

Kostnader och finansiering

Skötselåtgärder bekostas av förvaltaren. Uppföljningen bekostas av Naturvårdsverkets anslag för skötsel av skyddad natur.

Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Denna tabell utgör underlag för förvaltaren vid planering av åtgärder inom Vargmossarnas naturreservat. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärderna.

Skötselåtgärd	Tidpunkt	Plats	Prioritet
Naturvårdsbränning eller åtgärder som liknar brand	Inom tio år och därefter med lämpligt intervall	Skötselområde 1	1
Naturvårdsbränning eller åtgärder som liknar brand	Inom tjugo år och därefter med lämpligt intervall	Skötselområde 2	2
Åtgärder för att tillföra död ved	Inom fem år och därefter med lämpligt intervall	Skötselområde 4	1
Åtgärder för att frihugga enskilda träd	Inom fem år och därefter med lämpligt intervall	Hela reservatet	2
Biotopförbättrande åtgärder för tjäder	Vid behov	Hela reservatet	2
Gränsmarkeringar	Snarast, sedan vid behov	Reservatets gränser	1
Uppföljning av skötselåtgärder	Efter åtgärd	Hela reservatet	1
Uppföljning av raggbockspopulationen i området	Sju till tio år efter åtgärd	Hela reservatet	1
Uppföljning av bevarandemål	Vart 6/12/24:e år	Hela reservatet	2

Källförteckning

Ahnlund, H. 2016. Uppföljning år 2016 av lokaler där naturvårdshuggningar för raggbock genomförts 2007-2009.

Artportalen.

Gärdenfors, U. (ed.) 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Lantmäteriet. 2016. *Fastighetsutredning Vargmossarnas naturreservat*.

Naturvårdsverket. 2014. *Åtgärdsprogram för skalbaggar på äldre död tallved 2014-2018*. Rapport 6629.

Naturvårdsverket. 2014. *Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall 2014-2018*. Rapport 6599.

Länsstyrelsen. 2003. *Naturvärdesbeskrivning, Vargmossarna*. Opublicerad.

Nordin, A., Absconditella, 2002. *Lavininventering i godkända eller planerade Natura 2000-områden i Södermanlands län*.

Pro Natura, 2002. *Inventering av vedinsekter, mossor, svampar i Ormsjöbergen, Varglyan-Långsjön, Vargmossarna, Bergshammar och Askholmen*. Uppdrag, Länsstyrelsen i Södermanland.

Skogsstyrelsen. 1993. *Nyckelbiotopsinventering*.

Skogsstyrelsens sumpskogsinventering.

Sveriges Geologiska undersökning, 2016. *Jordartskartan*. Digital utgåva.

Sveriges Geologiska undersökning, 2016. *Berggrundskartan*. Digital utgåva.

Wahlén, L. 2004. *Fågelinventering Vargmossarna/Ehrendal 2004*.

Wikars, L., 2002. *Vedinsekter och andra insekter i sex skogsområden i norra Södermanlands län*. Uppdrag, Länsstyrelsen i Södermanland.

Bilagor

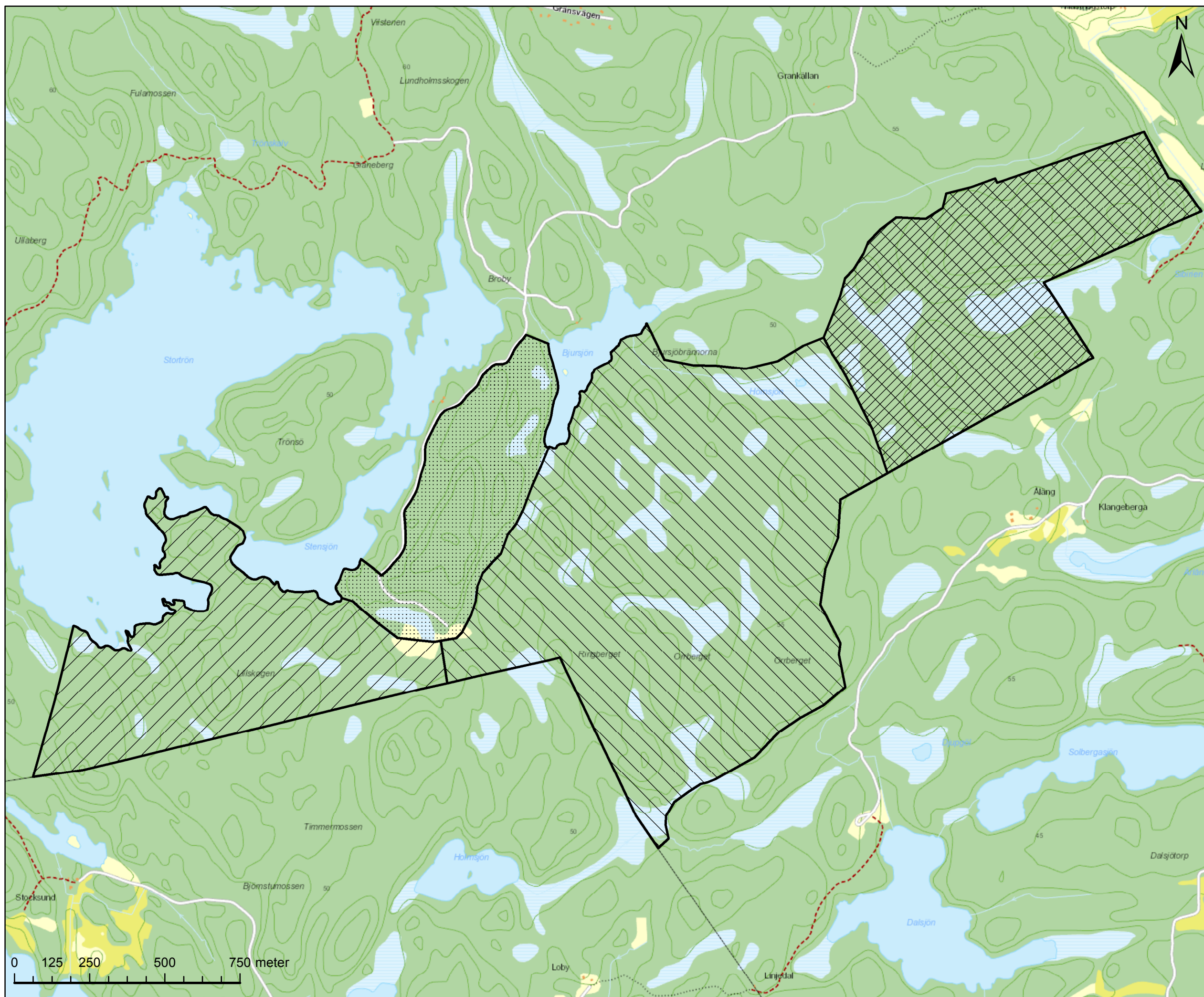
2.1. Skötselplanekarta

Skötselplanekarta

Bilaga 2.1

Länsstyrelsens beslut
om bildande av Vargmossarnas
naturreservat.

Dnr 511-5373-2011,
2017-06-21

- Naturreservat
- Skötselområde namn**
- Tallskog
 - Barrblandskog
 - Barrnatskog med myrmosaik
 - Hällmarkstallskog

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Länsstyrelsen Södermanland
© Lantmäteriet Geodatasamverkan